

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

NGÔ ĐẠI SƠN

**VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI
Ở CÁC HUYỆN NGOẠI THÀNH HÀ NỘI**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ CHÍNH TRỊ

HÀ NỘI - 2018

HỌC VIỆN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA HỒ CHÍ MINH

NGÔ ĐẠI SƠN

**VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI
Ở CÁC HUYỆN NGOẠI THÀNH HÀ NỘI**

LUẬN ÁN TIẾN SĨ

CHUYÊN NGÀNH: KINH TẾ CHÍNH TRỊ

Mã số: 62 31 01 02

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC:

- 1. PGS.TS. Nguyễn Minh Quang**
- 2. PGS.TS. Bùi Văn Huyền**

HÀ NỘI - 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu, kết quả nêu trong luận án là trung thực, có nguồn gốc rõ ràng và được trích dẫn đầy đủ theo quy định.

Tác giả luận án

Ngô Đại Sơn

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU	1
Chương 1: TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở CÁC HUYỆN NGOẠI THÀNH HÀ NỘI	8
1.1. Các công trình nghiên cứu ở nước ngoài có liên quan đến đề tài	8
1.2. Các công trình nghiên cứu ở Việt Nam có liên quan đến vấn đề vốn cho phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành	13
1.3. Đánh giá kết quả nghiên cứu liên quan đến vốn cho phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành Hà Nội và vấn đề đặt ra	28
Chương 2: CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ KINH NGHIỆM VỀ HUY ĐỘNG VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI NÔNG THÔN	30
2.1. Khái quát về vốn cho phát triển kinh tế - xã hội cho phát triển kinh tế - xã hội nông thôn	30
2.2. Đặc điểm của vốn và vai trò, các nhân tố ảnh hưởng đến huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội nông thôn	46
2.3. Kinh nghiệm của một số nước và một số địa phương về huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội nông thôn	60
Chương 3: THỰC TRẠNG HUY ĐỘNG VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở CÁC HUYỆN NGOẠI THÀNH HÀ NỘI	71
3.1. Đặc điểm tự nhiên, kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành ảnh hưởng đến việc huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội trên địa bàn	71
3.2. Tình hình huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội tại các huyện ngoại thành Hà Nội	83
3.3. Đánh giá chung về thực trạng huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành Hà Nội	107
Chương 4: PHƯƠNG HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP ĐẨY MẠNH HUY ĐỘNG VỐN CHO PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI Ở CÁC HUYỆN NGOẠI THÀNH HÀ NỘI ĐẾN NĂM 2025 TẦM NHÌN ĐẾN NĂM 2030	129
4.1. Những phương hướng cơ bản về huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành Hà Nội trong thời kỳ tới	129
4.2. Giải pháp đẩy mạnh huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành Hà Nội đáp ứng yêu cầu thời kỳ mới	139
KẾT LUẬN	158
DANH MỤC CÁC CÔNG TRÌNH KHOA HỌC LIÊN QUAN ĐẾN ĐỀ TÀI LUẬN ÁN ĐÃ ĐƯỢC CÔNG BỐ	
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO	

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

BAAC	: Ngân hàng nông nghiệp và hợp tác xã nông nghiệp
CNH, HĐH	: Công nghiệp hoá, hiện đại hoá
DNNN	: Doanh nghiệp nhà nước
FDI	: Đầu tư trực tiếp nước ngoài
GDP	: Tổng sản phẩm quốc nội
HTX	: Hợp tác xã
NHCSXH	: Ngân hàng Chính sách xã hội
NSNN	: Ngân sách nhà nước
ODA	: Hỗ trợ phát triển chính thức
OECD	: Tổ chức Hợp tác và Phát triển Kinh tế
QTDND	: Quỹ tín dụng nhân dân
TNHH	: Trách nhiệm hữu hạn
UBND	: Ủy ban nhân dân
WTO	: Tổ chức Thương mại Thế giới

DANH MỤC CÁC BẢNG TRONG LUẬN ÁN

	<i>Trang</i>
Bảng 3.1: Cơ cấu đất sử dụng tính đến 31/12/2016	73
Bảng 3.2: Trữ lượng, tài nguyên các mỏ khoáng sản trên địa bàn Thành phố Hà Nội	74
Bảng 3.3: Diện tích, dân số, mật độ dân số và đơn vị hành chính tính đến 31/12/2016 của các huyện ngoại thành thành phố Hà Nội	76
Bảng 3.4: Số người trong độ tuổi lao động có khả năng lao động chia theo ngành nghề tại các huyện ngoại thành Hà Nội tính đến 01/4/2014	77
Bảng 3.5: Một số chỉ tiêu kinh tế chính giai đoạn 2005-2016	82
Bảng 3.6: Kết quả huy động nguồn lực xây dựng nông thôn mới giai đoạn 2011-2015	86
Bảng 3.7: Ngân sách nhà nước đầu tư cho nông nghiệp, nông thôn tại các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2010	88
Bảng 3.8: Chi ngân sách, chi đầu tư phát triển nông nghiệp, nông thôn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2011-2015	90
Bảng 3.9: Vốn đầu tư phát triển của các doanh nghiệp nhà nước trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2015	93
Bảng 3.10: Dư nợ tín dụng từ các tổ chức tín dụng chính thức trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2015	96
Bảng 3.11: Kết quả huy động vốn của Agribank giai đoạn 2007-2015	97
Bảng 3.12: Kết quả huy động vốn của ngân hàng chính sách xã hội trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2015	99
Bảng 3.13: Khả năng tiếp cận tín dụng chính thức của các hộ gia đình tại các huyện ngoại thành Hà Nội	119
Bảng 3.14: Thu ngân sách nhà nước trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2015	122

DANH MỤC CÁC HÌNH TRONG LUẬN ÁN

	<i>Trang</i>
Hình 3.1: Bản đồ địa giới hành chính các huyện ngoại thành thành phố Hà Nội	72
Hình 3.2: Mạng lưới các trường học trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội	78
Hình 3.3: Nguồn vốn đầu tư cho phát triển kinh tế - xã hội nông thôn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2000-2010	84
Hình 3.4: Dư nợ cho vay của các quỹ tín dụng nhân dân trên địa bàn các huyện ngoại thành Hà Nội giai đoạn 2007-2015	100
Hình 3.5: Kết quả hoạt động của Quỹ hỗ trợ hợp tác xã thành phố Hà Nội giai đoạn 2008-2014	104
Hình 3.6: Nhu cầu và thực tế đáp ứng của vốn ngân sách các huyện ngoại thành Hà Nội cho kết cấu hạ tầng nông thôn mới đến 31/12/2015	115

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài nghiên cứu

Phát triển kinh tế - xã hội nông thôn là vấn đề lớn đối với Việt Nam nói chung và thủ đô Hà Nội nói riêng trong phát triển nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá gắn với hội nhập quốc tế.

Sau khi hợp nhất, diện tích Hà Nội lên tới trên 3.344 km². Với gần 400 xã, diện tích đất nông nghiệp còn khá lớn. Hà Nội có đặc điểm không giống thủ đô của nhiều nước khác, vẫn còn nhiều nét của một vùng nông thôn rộng lớn, có cả núi rừng. Là nông thôn của thủ đô, đòi hỏi phải được đầu tư phát triển theo hướng nông thôn văn minh, hiện đại và phải đạt được những chỉ tiêu phát triển cao hơn, chất lượng tốt hơn so với nông thôn thuộc các thành phố khác.

Theo báo cáo tình hình thực hiện nhiệm vụ kinh tế - xã hội, an ninh- quốc phòng năm 2017 và phương hướng nhiệm vụ năm 2018 của Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội: Tăng trưởng kinh tế của thủ đô năm 2017 vẫn giữ ở mức tương đối cao nhưng chất lượng tăng trưởng còn chưa tương xứng với tiềm năng như: Động lực tăng trưởng kinh tế vẫn thiên về chiều rộng, chủ yếu dựa vào gia tăng số lượng vốn đầu tư, hiệu quả sử dụng các nguồn lực (vốn, tài nguyên thiên nhiên, đất đai) và năng suất lao động còn thấp; sản xuất kinh doanh gặp nhiều khó khăn. Trong khi đó, quá trình tái cơ cấu đầu tư công còn dàn trải, hiệu quả chưa cao; vấn đề đổi mới, sắp xếp doanh nghiệp nhà nước còn chậm so với yêu cầu; kinh tế tư nhân phát triển còn mang tính tự phát, thiếu sự gắn kết, chưa thực sự trở thành động lực quan trọng của nền kinh tế. Bên cạnh đó, tái cơ cấu ngành còn chậm, chưa đồng bộ; tái cơ cấu hệ thống ngân hàng và các tổ chức tín dụng còn nhiều khó khăn, vướng mắc.

Xuất phát từ thực tế đó, thực hiện chỉ đạo của Chính phủ, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã thông qua đề án “Tái cơ cấu kinh tế gắn với đổi mới mô hình

tăng trưởng theo hướng nâng cao chất lượng hiệu quả và năng lực cạnh tranh trên địa bàn thành phố Hà Nội giai đoạn 2015-2020”. Trong đó, việc huy động và sử dụng phù hợp các nguồn vốn cho phát triển kinh tế - xã hội tại các huyện ngoại thành Hà Nội sẽ góp phần quan trọng nhằm thực hiện thành công đề án nói trên.

Những năm qua, ở các huyện ngoại thành Hà Nội một số Ngân hàng thương mại, Ngân hàng Chính sách xã hội, Ngân hàng Phát triển, một số Quỹ tín dụng Nhân dân cơ sở, một số tổ chức Tài chính Vi mô đang có sự hiện diện nhưng hiệu quả hoạt động không ổn định, sự liên kết còn rời rạc. Đầu tư vốn từ Ngân sách Nhà nước cho khu vực này cũng đã được quan tâm chú ý, song còn dàn trải. Vấn đề huy động vốn trong dân cư đầu tư tái sản xuất mở rộng gặp nhiều khó khăn vướng mắc... Tình trạng thiếu vốn đang làm ảnh hưởng tới mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành, nhất là khi thực hiện xây dựng mô hình nông thôn mới của Hà Nội. Đồng thời, tình hình cho vay vốn của các ngân hàng vẫn còn nhiều bất cập, chưa đáp ứng nhu cầu của số đông nông dân, trong khi nhu cầu của họ rất đa dạng và thường xuyên nên gặp nhiều khó khăn khi đầu tư phát triển kinh tế - xã hội.

Nhận thức được tính cấp thiết của vấn đề, hướng vào việc phát triển các huyện ngoại thành thủ đô ngày càng văn minh, hiện đại và với suy nghĩ là làm sao để người nông dân, những chủ trang trại, các tổ chức tài chính và những tổ chức sản xuất kinh doanh, cũng như các tổ chức thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành có được nguồn vốn cho đầu tư kinh doanh kịp thời, nhằm khai thác tốt những tiềm năng lợi thế cho phát triển nông thôn ngoại thành Hà Nội theo hướng văn minh, hiện đại. Vì vậy, vấn đề **“Vốn cho phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành Hà Nội”** được chọn làm đề tài nghiên cứu luận án tiến sỹ.

2. Mục tiêu nghiên cứu

2.1. Mục tiêu tổng quát

Nội dung nghiên cứu của đề tài luận án tập trung vào phân tích, đánh giá thực trạng tình hình vốn cho phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại

thành Hà Nội. Trong đó, tập trung chủ yếu vào vấn đề huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội. Từ đó, đưa ra một số giải pháp nhằm huy động vốn phù hợp đáp ứng yêu cầu phát triển kinh tế - xã hội ở các huyện ngoại thành Hà Nội đến năm 2025 và tầm nhìn 2030.

2.2. Mục tiêu cụ thể

Để đạt được mục tiêu tổng quát trên đây, đề tài tập trung phân tích, luận giải và làm rõ những vấn đề sau đây:

- *Thứ nhất*, tổng hợp, phân tích và làm rõ hơn những vấn đề lý luận về vốn, vai trò của vốn cho phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành thủ đô theo hướng nông thôn văn minh, hiện đại.

Thứ hai, nghiên cứu những kinh nghiệm của một số nước và một số tỉnh trong nước về việc huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội nông thôn. Qua đó, rút ra những bài học có giá trị để đưa ra các giải pháp huy động vốn cho phát triển nông thôn tại các huyện ngoại thành Hà Nội phù hợp hơn, thiết thực hơn.

Thứ ba, phân tích khoa học, khách quan thực trạng huy động vốn tại các huyện ngoại thành Hà Nội những năm qua, dựa trên khung lý thuyết và phạm vi nghiên cứu. Từ đó, đánh giá tổng quát về các kết quả đạt được trong việc huy động vốn tại khu vực này, làm rõ những mặt còn tồn tại, hạn chế trong quá trình huy động vốn. Những hạn chế này sẽ được phân tích xem xét một cách khoa học, khách quan để tìm ra những nguyên nhân (cả nguyên nhân khách quan và nguyên nhân chủ quan).

Thứ tư, trên cơ sở dự báo và đánh giá khái quát chiến lược phát triển kinh tế - xã hội các huyện ngoại thành Hà Nội đến năm 2025, luận án sẽ tập trung vào một số nội dung:

- Những quan điểm mới về huy động vốn cho phát triển kinh tế - xã hội tại các huyện ngoại thành Hà Nội theo hướng nông thôn văn minh.

- Những điều kiện, tiền đề để huy động vốn phù hợp cho phát triển kinh tế- xã hội tại các huyện ngoại thành Hà Nội.